

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

ผู้หญิงในสังคมไทยในปัจจุบันไม่ได้ถูกจำกัดให้อยู่เพียงในบ้านเท่านั้น แต่ได้ขยายพื้นที่ออกนอกบ้านมากขึ้น เนื่องจากอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่แผ่อำนาจเข้ามาในประเทศไทย ผู้นำที่สำคัญของประเทศได้พยายามปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมดังกล่าวให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย ผู้หญิงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจึงต้องปรับเปลี่ยนสถานภาพและบทบาทของตนเองตามไปด้วย (สุภาพ วรโคตร 2542: 1) ผู้หญิงจึงมีโอกาสดำเนินงานและพัฒนาตนเองทั้งด้านการศึกษา อาชีพการงาน เมื่อสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ ความจำเป็นที่จะต้องพึ่งสามีจึงลดลงไปโดยปริยาย ภาพลักษณ์ของผู้หญิงจึงดูเหมือนจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ได้รับการยอมรับ มีโอกาสแสดงศักยภาพทัดเทียมผู้ชายมากขึ้น ภาพของผู้หญิงเก่ง ผู้หญิงยุคใหม่จึงปรากฏแก่สังคมมากขึ้น แต่ในทางกลับกันยังมีผู้หญิงไทยอีกจำนวนมากที่ยังต้องเผชิญกับปัญหาความรุนแรงจากสังคมชายเป็นใหญ่ที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ความรุนแรงที่ถูกกระทำจากผู้ชายในครอบครัว ผู้ชายในที่ทำงานและจากสังคมโดยทั่วไปยังมีการเปิดเผยจากสื่อมวลชนมาโดยตลอด ดังนั้นจึงมีผู้สนใจและศึกษาเกี่ยวกับผู้หญิงไทยไว้มาก เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาแก่หญิงไทยเพื่อเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคอันชอบธรรม หรือเพื่อตีแผ่ให้สังคมทราบเรื่องราวและภาพของผู้หญิงที่ถูกเอาเปรียบทางสังคมโดยนำเสนอในรูปแบบต่างๆ

แหล่งข้อมูลที่จะศึกษาภาพลักษณ์ของผู้หญิงนั้นมีหลายประเภท เช่น ศึกษาจากบันทึกทางประวัติศาสตร์ ศึกษาจากกฎหมาย ศึกษาจากสื่อโฆษณา ศึกษาจากชีวิตจริงของผู้หญิงและที่สำคัญอีกประเภทหนึ่งที่นิยมมากคือศึกษาจากวรรณกรรม เพราะวรรณกรรมเปรียบเสมือนกระจกบานใหญ่ที่สะท้อนภาพสังคม ดังคำกล่าวที่ว่า วรรณคดีจากสังคมและคู่สังคมจากวรรณคดี

(ทิพวัลย์ ศรีพรหมษา 2544: 2)

การสร้างสรรค์ผลงานทางวรรณคดีและวรรณกรรมในประเทศไทย นับตั้งแต่มีการตั้งวรรณคดีสโมสรขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2457 เป็นต้นมา วงการวรรณกรรมไทยมีกิจกรรมการประกาศให้รางวัลวรรณกรรมอย่างต่อเนื่องจากหลายสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรระหว่างประเทศ องค์กรภาครัฐ หรือองค์กรภาคเอกชน รางวัลวรรณกรรมที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

มีหลายรางวัล เช่น รางวัล ศ.ป.อ. (องค์การสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) รางวัลวีโคมพระจันทร์ รางวัลวรรณกรรมบัวหลวงของธนาคารกรุงเทพ จำกัด รางวัลมูลนิธิเสถียร โกเศศ-นาคะประทีป รางวัลคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ เป็นต้น (ธนิกาญจน์ จินาพันธ์ 2546: 1)

รางวัลวรรณกรรมอีกรางวัลหนึ่งที่น่าสนใจ คือ รางวัลซีไรต์ (S.E.A. WRITE AWARD) หรือในชื่อภาษาไทย คือ รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ซึ่งเป็นรางวัลวรรณกรรมที่มอบให้แก่นักเขียนในกลุ่มประเทศอาเซียน 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว และกัมพูชา ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2522 โดยแบ่งการคัดเลือกผลงานออกเป็นประเภทนวนิยาย เรื่องสั้นและกวีนิพนธ์ ปีละ 1 เรื่อง สลับกันไป ซีไรต์กลายเป็นรางวัลวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงที่สุดและได้รับความสนใจมากที่สุด ดังจะเห็นได้ชัดเจนว่าการวิจารณ์วรรณกรรมก่อนและหลังประกาศผลการตัดสินรางวัลซีไรต์จะค่อนข้างคึกคัก นิตยสารบางเล่ม เช่น เนชั่นสุดสัปดาห์ เปิดพื้นที่ให้สำหรับบทวิจารณ์ บทความสำหรับรายงานความเคลื่อนไหวของรางวัลนี้อย่างจริงจัง (นิชาริย์ อธิธรรมคุณ 2547: 1) การศึกษาวรรณกรรม ที่ได้รับรางวัลซีไรต์ รวมถึงบทวิจารณ์ต่างๆ จึงทำให้เห็นภาพรวมของสังคมที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมในแต่ละช่วงได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการศึกษาภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทยจากวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ จึงน่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

รางวัลซีไรต์นับเป็นงานวรรณกรรมอันทรงคุณค่าทั้งในด้านการนำเสนอเนื้อหา และกลวิธีการเรียบเรียงอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งมีนักเขียนคุณภาพส่งผลงานวรรณกรรมเพื่อคัดเลือกในการได้รับรางวัล ทั้งนักเขียนชายและนักเขียนหญิง กล่าวเฉพาะนักเขียนหญิงได้นำเสนอตัวตนของผู้หญิงอย่างโดดเด่น และเมื่อกรรมการตัดสินซีไรต์ ได้มอบรางวัลให้กับกฤษณา อโศกสิน ในปี พ.ศ. 2528 จากนวนิยายเรื่องปฐมนิคม โดยวรรณกรรมดังกล่าวเสนอประเด็นที่เกี่ยวกับผู้หญิงอย่างเด่นชัด จากนั้นในปี พ.ศ. 2532 กวีนิพนธ์ชุดใบไม้ที่หายไป โดยจิระนันท์ พิตรปรีชา ได้รับรางวัลซีไรต์ ถือได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่น่าสนใจทั้งในด้านตัวงานและตัวนักเขียน นักเขียนอย่างจิระนันท์เป็นที่รับรู้กันว่าเป็นนักเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองที่มีบทบาทโดดเด่น ในยุค 14 ตุลาคม 2516 การมอบรางวัลที่เป็นทางการระดับชาติครั้งนี้จึงน่าจะเป็นสัญญาณอย่างหนึ่งที่วางวรรณกรรมไทยเริ่มให้การยอมรับนักคิด นักเคลื่อนไหวที่เป็นผู้หญิง ภาพลักษณ์ของความเป็นผู้หญิงจึงน่าจะมีศักยภาพในการลดทอนภาพลักษณ์ความรุนแรงของฝ่ายชายได้อีกด้วย ในปีต่อมา พ.ศ. 2533 นักเขียนหญิงคือ อัญชัน (อัญชลี วิวัธน์ชัย) ก็ได้รับรางวัลซีไรต์ จากผลงานรวมเรื่องสั้นชุดอัญมณีแห่งชีวิต ซึ่งมีภาพและประเด็นของผู้หญิงที่ได้รับการกล่าวขวัญถึงมากที่สุด โดยนำเสนอประสบการณ์ของผู้หญิงผ่านตัวละครเอกที่ต้องอยู่ในฐานะเมียและแม่ซึ่งถูกกดขี่เอาเปรียบภายใต้

สังคมประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2546 นักเขียนหญิงคือ เดือนวาด พิมวนา ก็ได้รับรางวัลซีไรต์จากผลงานนวนิยายเรื่อง ช่างสำราญ ที่เสนอภาพของผู้หญิงในสังคมระดับล่างออกมาดีแต่อย่างน่าสนใจ และในปี พ.ศ. 2549 นวนิยาย เรื่อง ความสุขของกะทิ โดยนักเขียนหญิงคือ งามพรรณ เวชชาชีวะ ก็ได้รับรางวัลซีไรต์อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งนำเสนอภาพของตัวละครเอกฝ่ายหญิง เป็นผู้ดำเนินเรื่องและหล่อหลอมให้เด็กหญิงกะทิพบทางเลือกและการตัดสินใจที่น่าประทับใจ

นักเขียนหญิงทั้ง 5 คน ได้นำเสนอผลงานวรรณกรรมในประเด็นของผู้หญิงที่น่าสนใจ ซึ่งเปรียบเสมือนกระจกเงาสท้อนภาพของความเป็นผู้หญิงในสังคมปัจจุบันอย่างหลากหลาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมซีไรต์ของ กฤษณา อโศกสิน, จิระนันท์ พิตรปรีชา, อัญชัน, เดือนวาด พิมวนา และงามพรรณ เวชชาชีวะ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน ประกอบกับยังไม่มีผู้ศึกษา จะทำให้การศึกษาลักษณะครอบคลุม ลุ่มลึกยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ส่งเสริมการศึกษาเรื่องภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทย เพื่อประกอบเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสตรีให้กว้างขวาง และเป็นแนวทางในการศึกษาในมุมมองอื่นๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของหญิงไทยในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ของนักเขียนหญิง
- 2.2 เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาที่สื่อภาพลักษณ์ของหญิงไทย

3. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้วิเคราะห์ภาพลักษณ์หญิงไทยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาจากวรรณกรรมของนักเขียนหญิงที่ได้รับรางวัลซีไรต์ 5 เรื่อง คือ

- 3.1 ปูนปิดทอง ของ กฤษณา อโศกสิน
- 3.2 ใบไม้ที่หายไป ของ จิระนันท์ พิตรปรีชา
- 3.3 อัญมณีแห่งชีวิต ของ อัญชัน
- 3.4 ความสุขของกะทิ ของ งามพรรณ เวชชาชีวะ
- 3.5 ช่างสำราญ ของ เดือนวาด พิมวนา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบการวิจัย การวิจัยเอกสาร

4.2 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาวิเคราะห์ภาพลักษณ์หญิงไทยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ของนักเขียนหญิง 5 เรื่อง คือ

- 4.2.1 ปูนปิดทอง ของ กฤษณา อโศกสิน
- 4.2.2 ใบไม้ที่หายไป ของ จิระนันท์ พิตรปรีชา
- 4.2.3 อัญมณีแห่งชีวิต ของ อัญชัน
- 4.2.4 ความสุขของกะทิ ของ งามพรรณ เวชชาชีวะ
- 4.2.5 ช่างตำราญ ของ เดือนวาด พิมวนา

4.3 วิธีดำเนินการวิจัย ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.3.1 ขั้นรวบรวมข้อมูล

- 1) รวบรวมประวัติและผลงานของนักเขียนหญิงทั้ง 5 คน คือ กฤษณา อโศกสิน จิระนันท์ พิตรปรีชา อัญชัน เดือนวาด พิมวนา และงามพรรณ เวชชาชีวะ แล้วคัดเลือกผลงานที่จะศึกษาตามขอบเขตที่กำหนด
- 2) รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวถึงประวัติและผลงานของนักเขียนหญิงทั้ง 5 คน จากเรื่องที่กำหนดในขอบเขต
- 3) รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาพลักษณ์หญิงไทย
- 4) รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรม
- 5) รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดและทฤษฎีเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3.2 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ศึกษาเนื้อหาในวรรณกรรมซีไรต์ทั้ง 5 เรื่อง โดยวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของหญิงไทย ในด้านต่างๆ ดังนี้
 - (1) บุคลิกลักษณะ
 - (2) ความสัมพันธ์กับบุคคลและสังคม
 - (3) แนวทางในการดำเนินชีวิต

(4) สถานภาพและบทบาท

2) ศึกษาพฤติกรรมการใช้ภาษาที่สื่อภาพลักษณ์หญิงไทย

(1) การใช้คำ

(2) การใช้โวหารภาพพจน์

4.3.3 ข้อเสนอผลการวิจัย ข้อเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

5. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ภาพลักษณ์ หมายถึง บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงไทยที่ปรากฏในวรรณกรรมซีไรต์ทั้ง 5 เรื่อง

พฤติกรรมการใช้ภาษา หมายถึง การใช้ถ้อยคำ และการใช้โวหารภาพพจน์ ในการสื่อภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทย

6. ความสำคัญของการวิจัย

6.1 ทำให้ทราบภาพลักษณ์ของหญิงไทยในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ที่แต่งโดยนักเขียนหญิงไทย

6.2 ทำให้เข้าใจกลวิธีในการใช้ภาษาที่สื่อภาพลักษณ์ของหญิงไทย

6.3 ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาหญิงไทยในวรรณกรรมอื่นๆ รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาเรื่องภาพลักษณ์หญิงไทยให้เป็นที่รู้จักและแพร่หลายยิ่งขึ้น

7. ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการยกตัวอย่างข้อมูลที่นำมาศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะอ้างอิงที่มาของข้อมูลไว้ได้ข้อความโดยใส่ไว้ใน () เช่น (อัญมณีแห่งชีวิต อัญชัน หน้า 71) ชื่อที่ปรากฏนี้เป็นชื่อวรรณกรรม ชื่อที่ปรากฏลำดับที่สองเป็นชื่อของผู้เขียน และลำดับสุดท้ายเป็นเลขหน้า

8. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

8.1 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับภาพลักษณ์หญิงไทยในวรรณกรรม

8.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวรรณกรรมของนักเขียนหญิง

8.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้คำและโวหารภาพพจน์ในวรรณกรรม

8.1 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับภาพลักษณ์หญิงไทยในวรรณกรรม มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

เสาวภา เจริญขวัญ (2521) ได้ศึกษาลักษณะนางเอกในวรรณคดีไทยพบว่า โดยทั่วไปมักเป็นนางกษัตริย์ หรือ หญิงในสังคมชั้นสูง มีอยู่เพียงส่วนน้อยที่เป็นหญิงชาวบ้านและทุกนางล้วนมีลักษณะเด่นที่ตรงกันคือ ความงามเป็นเลิศ เสียงก็หวานไพเราะ กลิ่นกายหอมกรุ่น และกิริยามารยาทหรือความสามารถในการปรนนิบัติ ซึ่งถือกันว่า คุณสมบัติของสตรีที่ดีในสังคม แสดงให้เห็นว่าค่านิยมของสังคมไม่ส่งเสริมให้ผู้หญิงมีบทบาทหรือแสดงความสามารถอย่างอื่น ดังนั้นผู้หญิงในสังคมปัจจุบันจึงควรหันมาพิจารณาตนเองให้มากกว่า จะยอมเป็นเพียงนางในวรรณคดีเก่าเท่านั้น

บาหยัน อัมสารัญญ (2527) ได้ศึกษาแนวคิดเรื่องคุณค่าของผู้หญิงในนวนิยายช่วง พ.ศ. 2501-2506 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า นักประพันธ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้หญิงตาม ค่านิยมดั้งเดิม กล่าวคือ คุณค่าของผู้หญิงอยู่ที่ความเป็นกุลสตรี และคุณลักษณะอื่นๆ ที่จะสร้างความพึงพอใจให้ผู้ชาย ซึ่งคุณค่าของผู้หญิงจำแนกได้ 3 อย่าง คือ คุณค่าของผู้หญิงอยู่ที่คุณสมบัติ บุคลิกลักษณะ และอยู่ที่พรหมจารี

ภัทรพร หงส์ทอง (2538) ได้ศึกษาแนวคิดสตรีนิยมในนวนิยายของทมยันตี ระหว่างพุทธศักราช 2506-2534 มีลักษณะงานเขียนเกี่ยวกับสตรีที่เขียนขึ้นโดยนักเขียนมืออาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อสตรีอย่างเด่นชัด โดยมีแนวเรื่องเกี่ยวกับปัญหาของสตรีในเรื่องส่วนตัว ครอบครัวและเรื่องการเมือง สร้างตัวละครเอกฝ่ายหญิงให้เป็นตัวละครผู้เล่าเรื่อง ตัวละครของฝ่ายหญิงคือตัวแทนของสตรีที่มีความเป็นกุลสตรีและ เป็นภาพตัวแทนของสตรียุคใหม่ที่มีความแข็งแกร่ง โดยเฉพาะความเข้มแข็งทางใจ รวมทั้งมีบทบาทเป็นสตรีที่ทำงานนอกบ้าน ซึ่งมีความสวยและสติปัญญา เป็นตัวแทนของสตรีที่เรียกร้องต่อสู้ทวงสิทธิสตรีและสร้างสำนักของการเป็น เพศหญิงอย่างแท้จริง

นันทา วีรวิทย์านุกูล (2541) ศึกษาภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลง ลูกทุ่งระหว่างปี พ.ศ. 2525-2540 บทบาทที่สื่อเพลงลูกทุ่งแสดงต่อสังคมไทย จากการนำเสนอภาพของผู้หญิงผ่านเนื้อหาของบทเพลง และ ปัจจัยที่อยู่เบื้องหลังการนำเสนอภาพดังกล่าว

โดยในการวิจัยนั้น ได้แบ่งเพลงลูกทุ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลา ช่วงแรกคือปี พ.ศ. 2525-2535 และช่วงหลังคือ ปี พ.ศ. 2536-2540 ในการวิเคราะห์ภาพของผู้หญิงในเนื้อหาของบทเพลงนั้น พบว่า เพลงลูกทุ่งช่วงแรก (ปี พ.ศ. 2525-2535) และเพลงลูกทุ่งช่วงหลัง (ปี พ.ศ. 2536-2540) มีการนำเสนอภาพของผู้หญิงครบทั้ง 3 ภาพคือ ภาพของผู้หญิงหัวเก่า, ภาพของผู้หญิงที่กำลังก้าวระหว่างผู้หญิงหัวเก่าและผู้หญิงหัวสมัยใหม่ และภาพของผู้หญิงหัวสมัยใหม่ โดยบทเพลงช่วงหลังจะมีการนำเสนอในทิศทางที่ดีกว่าช่วงแรกทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณลักษณะกล่าวคือ เพลงลูกทุ่งช่วงหลังจะเสนอภาพของผู้หญิงหัวสมัยใหม่เพิ่มมากขึ้น และเสนอภาพของผู้หญิงหัวเก่าลดน้อยลง รวมทั้งคุณลักษณะภาพของผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งช่วงหลัง ยังมีความใกล้เคียงที่จะเสมอภาคกับผู้ชายมากขึ้นกว่าบทเพลงช่วงแรกอีกด้วย สำหรับปัจจัยที่อยู่เบื้องหลังการนำเสนอภาพของผู้หญิงในเนื้อหาของบทเพลงนั้น พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาพของผู้หญิงมากที่สุดคือ ปัจจัยภายในองค์กรด้านผู้บริหารองค์กร รองลงมาคือปัจจัยด้านธรรมชาติของเพลงลูกทุ่ง และปัจจัยภายนอกองค์กรทั้ง 3 ปัจจัยได้แก่ สภาพสังคม คู่แข่ง และความนิยมของผู้รับสาร ส่วนปัจจัยที่มีผลน้อยที่สุด ได้แก่ ปัจจัยภายในองค์กรด้านตัวนักประพันธ์เพลง ทั้งนี้เนื่องจากหลังปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา วงการเพลงลูกทุ่งมีการดำเนินธุรกิจลักษณะอุตสาหกรรมทุนนิยม ส่งผลให้นักประพันธ์เพลง ซึ่งทำงานอยู่ในระบบธุรกิจย่อมมักถูกผู้บริหารองค์กรเข้าแทรกแซงการทำงานทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ผลงานเพลงมีความเหมาะสมกับสภาพสังคม และถูกต้องตามความต้องการของตลาด เพื่อผลกำไรทางธุรกิจ

กัญญารัตน์ ทวีรัตน์ (2541) ศึกษาวิเคราะห์สตรีในเรื่องสั้นของยาขอบ ผลการศึกษาพบว่าลักษณะของสตรีทางรูปธรรมจะเป็นผู้ที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม มีกิริยาสุภาพเรียบร้อย และมีเหตุผล ส่วนลักษณะทางนามธรรมจะเป็นผู้ที่มีสติปัญญาที่เฉลียวฉลาด มีอารมณ์รักโลก โกรธ ดีใจ เสียใจ เหมือนสตรีโดยทั่วไปและนอกจากนั้นก็ยังเป็นผู้ที่มีความกตัญญูรู้คุณ มีความเสียสละ และมีความศรัทธาในศาสนา ส่วนทางด้านบทบาทของสตรีพบว่า ด้านอาชีพ สตรีจะมีบทบาทในการประกอบอาชีพนอกบ้าน ด้านครอบครัวสตรีที่อยู่ในฐานะบุตร ก็จะเชื่อฟังบิดามารดา สตรีที่อยู่ในฐานะภรรยาจะมีทั้งภรรยาแบบเดิมคือ ดูแลปรนนิบัติสามี และภรรยาแบบใหม่คือมีความคิดเป็นของตนเอง กล้าทำ กล้าแสดงออก และสตรีในฐานะมารดาจะทำให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรสำหรับบทบาทด้านสังคม ถ้าเป็นสตรีที่มีฐานะสูงก็จะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ของสังคมได้อย่างอิสระพอสมควร

พิยาภรณ์ ปานเพชร (2548) ได้ศึกษาภาพลักษณ์สตรีไทยในนิตยสาร ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นสตรีที่พบมากที่สุดไปในนิตยสารผู้หญิงคือเรื่องความงาม ส่วนในนิตยสารผู้ชายคือเรื่อง

สตรีกับสังคม ทิศทางการนำเสนอเป็นด้านบวกมากกว่าด้านลบ บทบาทสตรีในนิตยสารผู้หญิงเป็นผู้หญิงทำงาน ในนิตยสารผู้ชายเป็นวัตถุทางเพศ

ไพบรียา พลสารทูล (2549) ศึกษาพลวัตของการเปลี่ยนแปลงในเรื่องมายาคติความงามของสตรีไทย ความกดดันทางสังคมของสตรีไทยที่เกิดจากมายาคติความงาม และผลกระทบของมายาคติความงามที่มีต่อสตรีไทย ตั้งแต่เริ่มมีนโยบายสร้างชาติของจอมพล ป. พิบูลสงคราม จนถึงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ข้อมูลการวิจัยได้จากการรวบรวมเอกสาร งานวิจัยและสิ่งพิมพ์อื่นๆ ผลการศึกษาพบว่า มายาคติความงามของสตรีไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้สองยุคสมัยนั้นแตกต่างกันคือ แนวความคิดของความเชื่อทางสังคมและวัฒนธรรม และความแตกต่างทางเพศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ใช้ความแตกต่างในจุดนี้แบ่งผลวิจัยออกเป็นสองยุคสมัย อันได้แก่ ช่วงแรก ระหว่าง พ.ศ. 2481-2497 ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของการประจวบคณาภิบาลไทย ตามนโยบายสร้างชาติของจอมพล ป. พิบูลสงคราม และช่วงที่สองระหว่าง พ.ศ. 2507-2516 ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของการประจวบคณาภิบาลไทยตามนโยบายเพื่อการประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงและการท่องเที่ยวของประเทศ มายาคติความงามได้ส่งผลกระทบต่อสตรีไทยในด้านจิตใจ การสร้างค่าใช้จ่าย ความปลอดภัย ศิลธรรม และการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของสตรีไทย

ศีกฤทธิ์ ปราโมช (2522) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับสตรีไทยในสมัยอยุธยาโดยสรุปว่า สตรีในสมัยอยุธยานั้น มีสิทธิ์ว่ากล่าวกิจการภายในครอบครัวมากกว่าสตรีในประเทศอื่นๆ ในสมัยเดียวกัน ด้วยเหตุที่ระบบของสังคมไทยบังคับให้ชายไทยต้องไปรับราชการทุกปี ปีหนึ่งก็เป็นระยะเวลานานหลายเดือน หรือในเวลาที่ต้องไปราชการสงคราม ทำให้ผู้หญิงต้องรับภาระหน้าที่ดูแลกิจการภายในครอบครัวด้วยความจำเป็นบังคับ ซึ่งอาจเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้สตรีมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้ชาย หรือมากกว่าผู้ชาย หรือมากกว่าผู้ชายโดยพฤตินัย มาจนทุกวันนี้

ประภาศรี สีหอำไพ (2523) ได้เสนอค่านิยมของสตรีในวรรณกรรม ไว้ในหนังสือเรื่อง ปรัชสน์วัฒนธรรมในภาคและวรรณคดีไทยของเธอกำหนดแบ่งออกเป็นค่านิยมทางวัตถุหรือเครื่องแต่งกาย ที่อยู่ ชื่อเสียง เกียรติยศ และค่านิยมทางจิตใจ คือ ศาสนา ฐานะอาชีพ ความรัก กิริยา มารยาท ศิลธรรม สำหรับค่านิยมของสตรีไทยในวรรณกรรมนั้น ประภาศรี สรุปเป็นประเด็นใหญ่สี่ประเด็น คือ ประเด็นแรกเรื่องความงาม สตรีไทยในวรรณกรรมต้องมีความสวยงาม ประเด็นที่สองเรื่องความรักและการแต่งงาน สตรีไทยในวรรณกรรมต้องมีสามีคนเดียว ในขณะที่สามีมีภรรยาได้หลายคน สตรีไทยต้องรู้หน้าที่ภรรยา ประเด็นที่สามการศึกษาและอาชีพ สตรีไทยต้องอ่านออกเขียนได้ รู้หน้าที่แม่บ้าน มีความอดทน คนที่เป็นโสเภณีคือคนไม่ดี ประเด็นที่สี่คือคุณสมบัติของสตรีต้องดูแลบ้านช่อง ประกอบอาหาร ปกครองทาสบริวาร ให้ใช้จ่ายเหมาะสมแก่ฐานะ

ประหยักรับแขกเป็น มีศีลธรรม ซึ่งประภาศรี ไม่ได้วิเคราะห์ให้ผู้อ่านเห็นอย่างเด่นชัดว่าค่านิยมเหล่านี้ เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับสตรีที่บุรุษเป็นผู้กำหนดหรือไม่ เพียงแต่แสดงค่านิยมของสตรีที่ปรากฏในวรรณกรรมไทย

ธานินทร์ กรัยวิเชียร (2525) ได้ศึกษาสิทธิของสตรีในกฎหมายไทย ตามที่บันทึกไว้ในประมวลกฎหมายแต่เดิมมา จากการศึกษาพบว่าสตรีไทยในสมัยก่อนมีสภาพเป็นเพียงทรัพย์สินของสามี สตรีมีแต่ภาระและหน้าที่ ส่วนสิทธิเพิ่งเริ่มขึ้นภายหลัง แม้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิของสตรีจะได้รับการแก้ไขใหม่ก็ตาม แต่กฎหมายก็ยังให้สิทธิ แก่ชายมากกว่าหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความสามารถในการทำนิติกรรมของหญิงมีสามี ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อันว่าด้วยครอบครัวและมรดก ในส่วนที่ว่าด้วยสิทธิของสตรีนั้น มีทั้งส่วนเด่นและส่วนด้อย ซึ่งสมควรมีการแก้ไขปรับปรุง

ไพลิน รุ่งรัตน์ (2527) ให้ทัศนะถึงการต่อสู้ของผู้หญิงในวรรณกรรมไทย กับความเป็นจริงของสังคมว่า มี 4 ประเภท คือ ประเภทต่อสู้ให้ตัวรักโดยใช้วิธีเอาความดีเข้าข่ม ไม่ว่าจะตกอยู่ในสถานการณ์เลวร้ายอย่างไร นางเอกจะต้องทนให้ได้ ประเภทสู้ด้วยการเสียสละ ความรู้สึกหรือเหตุผล โดยนางเอกจะรักศักดิ์ศรีและหยิ่งทะนงในตนเอง เธอจะรีบหย่าจากพระเอกทันทีที่รู้ว่า มีผู้หญิงอีกคนหนึ่งมายุ่งเกี่ยว แม้จะเป็นหม้ายและเป็นภาพที่ไม่สู้ดีในสังคมไทย การตัดสินใจเช่นนี้ จึงนับว่าเป็นคนกล้า เชื้อมั่นในตนเอง ประเภทสู้ด้วยอุดมการณ์ ซึ่งนักเขียนจะกำหนดให้ผู้หญิงเป็นตัวของตัวเอง สลัดโซ่ตรวนของความเป็นทาสในครัวเรือน แสดงบทบาทและฐานะในการเป็นมนุษย์คนหนึ่งในสังคม โดยไม่มีคำว่าเพศเข้ามาเกี่ยวข้องและข้อสำคัญเรียกร้องให้ปฏิบัติหน้าที่สร้างสรรค์สังคม และประเภทสุดท้ายคือ ผู้หญิงที่ต่อสู้สังคม ซึ่งเป็นประเภทที่กำลังมีบทบาท เพราะใกล้เคียงกับความเป็นจริงในสังคมมากที่สุด

สมชาย ปรีชาเจริญ (2519) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับสตรีไทยว่าสตรีเป็นเพียงวัตถุบำบัดความใคร่และทาสรับใช้ในครัวเรือนที่เชื่อสัจย์เท่านั้น เนื่องจาก ถูกกีดกัน ไม่ให้ได้รับการศึกษา ทำให้ไม่มีโอกาสได้แสดงความสามารถทางปัญญา เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม นอกจากนี้ผู้เขียนยังอ้างถึงวรรณคดีบางตอนพิจารณาประกอบด้วย และสรุปว่าวรรณคดีส่วนมากมักจะมองผู้หญิงในฐานะผู้บำเรอความใคร่ เหมาะแก่การร่วมเพศ ของตัวละครชายตัวเอกในเรื่อง จะเห็นว่าสังคมในสมัยโบราณมองสตรีเพียงในแง่การารมณ์ และขณะเดียวกันก็ยกย่องผู้ชายที่มีภรรยามาก โดยถือว่าเป็นเครื่องประดับบารมี

บุญเดิม ไพเราะ (อ้างในเพชรศิริ โยคะสิงห์) ได้ศึกษาสถานภาพและบทบาทสตรีในสังคมไทย ผลการศึกษา พบว่า ในด้านครอบครัว สตรีที่เป็นบุตรสาวจะได้รับการฝึกอบรม

ให้เป็นแม่บ้าน และเตรียมตัวเป็นภรรยาที่ดี บุตรสาวในครอบครัวชั้นสูงถูกจำกัดสิทธิในการเลือกคู่ครองมากกว่าบุตรสาวในครอบครัวทั่วไป ในปัจจุบันสตรีที่เป็นบุตรสาวครอบครัวในชนบทส่วนใหญ่ยังคงดำเนินไปตามแบบประเพณีดั้งเดิม ส่วนบุตรสาวในสังคมเมืองได้เปลี่ยนแปลงบทบาทตนเอง ให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป สำหรับสตรีที่เป็นภรณานั้น มีบทบาทเป็นเพียงแม่บ้านแม่เรือน ในส่วนบทบาทสตรีที่เป็นมารดา มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตรธิดาเป็นสำคัญ สถานภาพของมารดาในครอบครัวเท่าเทียมกับบิดาทุกประการ ยกเว้นสิทธิในการปกครองบุตรที่กฎหมายให้อำนาจแก่บิดา ในด้านการศึกษาเริ่มมีบทบาทหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาในสมัยรัตนโกสินทร์จนถึงปัจจุบัน ในด้านการประกอบอาชีพ สตรีไทยในอดีตถึงปัจจุบัน ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม และทำงานค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ช่วยเหลือครอบครัวในการดำรงชีพ หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง สตรีไทยเริ่มมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น

เอมอร นิธิราช (2521) ได้ศึกษาทัศนะทางสังคมในนวนิยายในสังคมรัชกาลที่ 7 จากการศึกษาพบว่า ลักษณะและบทบาทของสตรีในช่วงนี้มีทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ กล่าวคือ บทบาทของผู้หญิง ที่ปรากฏในนวนิยาย ส่วนหนึ่งยังคงสืบทอดประเพณีและค่านิยมอย่างเดียวกับสมัยก่อนหน้า คือ มีหน้าที่เพียงดูแลกิจการในบ้านให้เรียบร้อย และเป็นภรรยาที่น่าพอใจ สำหรับผู้ชายเท่านั้น ทัศนะที่พูดถึงผู้หญิงในนวนิยายในสมัยนี้ ยังคงรักษาสภาพของผู้หญิงในอุดมคติแบบเก่าไว้อย่างพร้อมมูล เช่น ฝีมือในการทำอาหาร ฝีมือเย็บปักถักร้อย มีรูปสมบัติงดงาม ยอมรับบทบาทของผู้ชายโดยไม่มีปากเสียง ขณะเดียวกันหน้าที่ของสามีก็คือ ปกครองภรรยา ทำงานเลี้ยงดูครอบครัว และหวังจะได้ความเคารพเชื่อฟังจากภรรยาด้วย

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2523) ได้กล่าวถึงบทบาทของสตรีเรื่องการมีส่วนร่วมในสังคมการเมืองและการปกครอง สรุปได้ว่า บทบาททางการเมืองการปกครอง ของสตรีปรากฏชัดเจนขึ้นเป็นลำดับ ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ผลจากระบบประชาธิปไตย ทำให้มีกฎหมายเลือกตั้งฉบับแรกเริ่มใช้ใน พ.ศ. 2475 บัญญัติ ให้ชายและหญิงมีสิทธิทางการเมืองเท่าเทียมกัน ทั้งสิทธิในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร และการสมัครรับเลือกตั้ง

จรี จุลภาค (2528) ได้ให้ข้อคิดในด้านค่านิยมของสังคมที่มีผลต่อบทบาทสตรีไว้ว่า ค่านิยมในสังคมมีส่วนผลักดันให้สตรีส่วนใหญ่ไม่มีบทบาทในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และงานพัฒนาชนบท ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อบทบาทสตรีมากในการพัฒนาซึ่งเนื่องจาก ค่านิยมที่กำหนดให้สตรีมีบุคลิกภาพที่อ่อนแอ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และสตรีถูกกำหนดให้มีหน้าที่ปรนนิบัติสามี และบุตร และทำงานบ้านทุกอย่าง

ทิษฏยา โพธิ์อยู่ (2536) ได้ศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทของสตรีในนวนิยายของดวงใจ ผลการศึกษาพบว่า ปรากฏแนวความคิดเรื่องบทบาทสตรี 4 ด้าน คือ ด้านที่หนึ่งบทบาทด้านการเมืองและสังคม สตรีมีบทบาทและได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น กล้าแสดง ออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อให้คนทั่วไปมองว่าสตรีเป็นผู้มีความสามารถในด้านอื่นๆ ด้วย ไม่ใช่เป็นแม่บ้านได้เพียงอย่างเดียว ด้านที่สองบทบาทด้านครอบครัว พบว่าสตรีมีคุณสมบัติของสตรีไทย แต่เดิมด้วย ด้านที่สามบทบาทด้านเศรษฐกิจ สตรีสามารถออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้เลี้ยงดูครอบครัว ด้านที่สี่บทบาทด้านการศึกษา สตรีจะมีสิทธิและเสรีภาพในการที่จะได้รับโอกาสทางการศึกษาเทียบเท่าบุรุษ

มยุรี ภัคคุรงค์ (2539) ได้กล่าวไว้ในบทบาทเกี่ยวกับสตรีไว้ว่าตาม พ.ร.บ. ตั้งชื่อบุคคลที่หญิงที่มีสามีแล้วจะต้องใช้คำว่านางแทนนางสาว ทำให้เห็นว่าเสียเปรียบฝ่ายชายที่สมรสแล้วก็ยังใช้คำว่านายอยู่ จึงตั้งอนุกรรมการขึ้นมาเพื่อหาเรียกแทนคำว่านาง เพราะสิทธิของผู้ชายที่เป็นสามี คือ มีสิทธิใช้คำว่า นาย ตลอดชีวิตโดยไม่มีผู้ใดสอด โสด ไม่สอด หม้าย หรือไม่ แต่ผู้หญิงเมื่อจดทะเบียนกลับมีกฎหมายไปบังคับให้เธอต้องเปลี่ยนคำนำหน้าว่า นาง และ ใช้นามสกุลของสามี ก็ต้องเสียขางหน้า เสียตัว เสียขางหลัง อย่างเลือกไม่ได้ อย่างนี้หรือคือ เสมอภาคของชายหญิง

กล่าวโดยสรุป การศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ผู้หญิงไทย ส่วนมากจะนำเสนอผู้หญิงที่มีบุคลิกลักษณะอย่างกุลสตรีไทย มีความงาม สุภาพเรียบร้อย ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย มีภาพผู้หญิงมีความเข้มแข็งทางใจมากขึ้น มีสติปัญญาดี ทำงานนอกบ้านมากขึ้น ในด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ผู้หญิงยังมีภาพเดิมๆ ของความเป็นเมียและแม่ แล้วยังต้องรับภาระการทำงานหาเลี้ยงชีพ ด้วยความอดทนและเสียสละ จึงปรากฏภาพผู้หญิงที่ต่อสู้สังคมมากขึ้น มีบทบาททางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง แต่ก็ยังไม่เท่าเทียมผู้ชายหลายประการ

8.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวรรณกรรมของนักเขียนหญิง

ชนาวดี ทำจีน (2532) กล่าวถึงสภาพและบทบาททางการเมืองและการปกครองของสตรีไทยไว้ว่า ความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สำคัญมากในประวัติศาสตร์การเมืองไทยเหตุการณ์หนึ่งคือ การเรียกร้องประชาธิปไตย เมื่อ 14 ตุลาคม 2516 หลังจากนั้นแล้วสตรีมีโอกาเข้าไปมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น ข้อคิดเห็นและการเรียกร้องความเสมอภาคทางเพศของปัญญาชนสตรีเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป หลัง พ.ศ. 2516 มีสตรีได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกนิติบัญญัติแห่งชาติในช่วงปี 2517 และนางจันทน์ สันตบุตร ได้เสนอให้แก้ไขบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 24 โดยระบุเพิ่มเติมว่า พระราชธิดาจะเป็นพระเจ้าแผ่นดินได้

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2533) เขียนบทความเรื่อง ภาพของผู้หญิงไทย ในนวนิยายของนักเขียนสตรีสรุปได้ว่า สังคมไทยในช่วง 60 ปี นับจากนวนิยายของ ดอกไม้สด สังคมไทย

เปลี่ยนไปอย่างมหาศาล ด้วยเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ภาพของผู้หญิงไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทย ปัจจุบันเป็นภาพสะท้อนของหญิงยุคใหม่ ซึ่งต้องต่อสู้กับชนบค่านิยมของสังคมเก่าที่ค้างอยู่กับกลไกที่ซับซ้อนของสังคมเกษตรกรรม อุตสาหกรรมแบบทุนนิยม ผู้หญิงยุคนี้จึงต้องเหินห่างหนีภัยหน้าสาคในการแสดงความเป็นผู้หญิง ที่อ่อนหวานและนุ่มนวลและความเป็นผู้ชาย ที่เก่งกล้าเด็ดเดี่ยว เพื่อให้เป็นที่ยอมรับทั้งจากคนต่างเพศและคนเพศเดียวกัน

วิวรรธน์ ศรีสำราญ (2533) ได้วิเคราะห์สถานภาพของสตรีไทยในสังคมไทยที่ปรากฏ ในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน ในช่วงระยะ พ.ศ. 2497-2530 ผลของการศึกษาวิเคราะห์พบว่า ในช่วง พ.ศ. 2497-2510 นั้นสถานภาพของสตรีอยู่ในยุคเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงสตรีได้รับการศึกษาในโรงเรียนแต่หน้าที่สำคัญ คือ การเป็นแม่บ้านแม่เรือนเน้นเรื่องการเลือกคู่และการแต่งงานเป็นสำคัญ ในช่วงปี พ.ศ. 2511-2521 สตรีได้รับการศึกษาสูงขึ้นมีสตรีบางคนได้รับการศึกษาทัดเทียมกับบุรุษ สตรีมีบทบาทในเชิงเศรษฐกิจและสามารถเลี้ยงชีพตนเอง กฤษณา อโศกสิน ได้สะท้อนบทบาทสตรีหลากหลายขึ้นทั้งในครอบครัว อาชีพ และบทบาทในสังคมด้านอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตของสตรีไทยในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมและประเพณี ภาพสะท้อนชีวิตในยุคนี้ แสดงถึงสถานภาพทั้งด้านการศึกษา อาชีพ และสังคมที่ใกล้เคียงกับบุรุษ

บุญศิริ ภิญญานันท์ (2534) สรุปคุณสมบัติของผู้หญิงในนวนิยายของก.สุรางคนางค์ว่ามี 4 ประการ คือ ผู้หญิงเก่ง ต้องพึ่งตนเองให้ได้โดยการมีอาชีพและพ้นจากสภาพการเป็นตุ๊กตาหรือทาส นอกจากนี้ยังต้อง เป็นที่พึ่งของคนอื่นได้ด้วย ผู้หญิงกล้า คือ ผู้หญิงที่มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความเด็ดเดี่ยวมั่นคงในจิตใจ กล้าเผชิญปัญหาหากกล้าต่อสู้และไม่ยอมจำนนต่อฝ่ายอธรรม เป็นกุลสตรี คือผู้หญิงที่แม้จะเก่งกล้าสักเพียงใด ก็ต้องรักษานวลสงวนตัวเก็บซ่อนอารมณ์ และความรู้สึก รักเกียรติและหยิ่งทะนงในศักดิ์ของตน รวมทั้งมีคุณสมบัติของหญิงสาวที่เป็นผู้ดี และควรปรับบุคลิกภาพตามยุคสมัยโดยเฉพาะเมื่อมีโอกาสและสิทธิเท่าเทียมผู้ชาย มีอุดมการณ์ คือผู้หญิงที่ ก.สุรางคนางค์ สร้างให้มีความมุ่งมั่นหรือปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำให้สิ่งที่ตนอุดมคติสูงสุดแห่งชีวิต ภาพผู้หญิงในนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ ส่วนหนึ่งจะเป็นตัวตนของตัวเอง ภาพอีกส่วนหนึ่งสะท้อนจากสภาพแวดล้อมในสังคม แสดงว่า ก.สุรางคนางค์ ได้จำลองภาพชีวิตผู้หญิงที่ร่วมสมัยกับเธอไว้ในนวนิยายนั่นเอง

ว.วินิจฉัยกุล (2534) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างตัวละครฝ่ายหญิงว่านักเขียนจะสร้างผู้หญิงขึ้นตามทัศนะของตน คือ เป็นตัวละครแบบฉบับ นางเอกจะสวยบริสุทธิ์ดีและเพียบพร้อม ส่วนตัวละครฝ่ายหญิงที่สวยอย่างยั่ววน มีความชำนาญและประสบการณ์ทางเพศมักถูกจัดไว้เป็นตัวรองหรือตัวร้าย สำหรับพัฒนาการในการสร้างตัวละครในปัจจุบัน เห็นได้ชัดว่าทมิฬและสีฟ้า

ให้ความสนใจอาชีพของฝ่ายหญิง เพื่อนำมาประกอบความเป็นผู้หญิงเก่ง นอกเหนือไปจากผู้หญิงสวยและดี จึงนับเป็นตัวละครฝ่ายหญิงที่น่าสนใจ

วัชร ตรีรัตนภรณ์ (2534) ได้กล่าวถึงบทบาทของนักเขียนสตรีที่เริ่มเข้ามาในงานวรรณกรรมมากขึ้นทั้งในร้อยแก้วร้อยกรอง เช่น ดอกไม้สด ร.จันทพิมพะ ก.สุรางคนางค์ อุชเชณี เป็นต้น จากความเป็นเพศหญิงที่ธรรมชาติได้มอบความอ่อนโยนนุ่มนวลมาให้ ในขณะที่เพศชายจะมีแต่ความกร้าวแกร่ง และกระด้างเป็นส่วนใหญ่ ยังผลถึงงานที่ต้องใช้อารมณ์ ความอดทนอดกลั้นและฝีมือในการสร้างสรรค์ของสตรีออกมา ในลักษณะที่ไม่รุนแรง แต่จะอ่อนโยนนุ่มนวลกว่า เรณูวรรณทองลา กล่าวถึงบทบาทของผู้หญิงที่ทำงานด้านวรรณกรรมว่าผู้หญิงที่ทำงานในวงวรรณกรรม โดยเฉพาะนักเขียน (กวี) นั้น ได้นำเอาลักษณะที่เป็นคุณสมบัติพิเศษดังกล่าว ก็คือ ความละเอียดอ่อน ความละเอียดละไมที่แฝงไว้ในอารมณ์ ความอ่อนโยน อ่อนหวาน และความรักที่เคลือบอยู่ในความรู้สึก ความอดทนที่มีอยู่ในใจ เพราะสิ่งเหล่านี้เองที่ทำให้ผลงานที่ปรากฏออกมาสะท้อนถึงอารมณ์ และความรู้สึกที่ข้องเกี่ยวกับความรัก ความผิดหวังตลอดจนความเจ็บปวดได้อย่างถึงแก่น

เพชรศิริ โยคะสิงห์ (2543) ได้ศึกษาแนวคิดสตรีนิยมในเรื่องสั้นของนักเขียนหญิงร่วมสมัย คือ อัญชัน, สุจินดา ชันตยาलगด, ชามา และ เดือนวาด พิมวนา ผลการวิจัยพบว่าการเสนอแนวคิดหลัก 3 ด้าน คือ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียกร้องความเสมอภาคทางเพศ แนวคิดเกี่ยวกับการต่อต้านการกดขี่ทางเพศ และแนวคิดเกี่ยวกับสภาพและบทบาทของสตรีที่เปลี่ยนแปลงไปในด้านฐานะและตำแหน่งหน้าที่การงาน

โดยภาพรวม นักเขียนหญิงจะนำเสนอตัวตนของความเป็นผู้หญิงของตนเอง ประกอบกับภาพผู้หญิงในยุคสมัยนั้นๆ ถ่ายทอดไว้ในตัวละครหญิงได้อย่างละเอียดลึกซึ้งและถึงแก่นของความเป็นหญิงอย่างแท้จริง

8.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมการใช้ภาษาในวรรณกรรม

เบญจวรรณ ขุนฤทธิ์ (2545) ได้วิเคราะห์จินตภาพในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลของกฤษณา อโศกสิน พบว่ามีการสร้างจินตภาพโดยใช้คำ 6 ลักษณะ คือ การใช้คำบอกสี แสง กลิ่น รส อาการการเคลื่อนไหวและการใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก และการสร้างจินตภาพโดยใช้ภาพพจน์ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ นามนัย ปฏิภาคพจน์ ปุจฉา และการเลียนเสียง

อภิรัตน์ โมนียชาติ (2547) ได้ศึกษาวิเคราะห์การใช้ภาษาเพื่อสื่อจินตภาพ
 ในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม พบว่า ปิยะพร ศักดิ์เกษมมีกลวิธีการใช้ภาษาในลักษณะต่างๆ
 ซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ลึกซึ้ง และเกิดความรู้สึกสะเทือนอารมณ์ อันได้แก่ กลวิธีการใช้คำ การใช้
 ประโยค การใช้เครื่องหมาย การใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์

เนตรทราย คงอนุวัฒน์ (2550) ได้ศึกษาศิลปะการใช้ภาษาในนวนิยายของวัฒน์
 วรรณยางกูร พบว่าวัฒน์ วรรณยางกูร นำจินตภาพมาใช้เพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพได้อย่างเหมาะสม
 กลมกลืน โดยใช้คำช่วยสื่อให้เห็นรายละเอียดของสี แสง กลิ่น รส อาการ การเคลื่อนไหวอารมณ์
 ความรู้สึก และสัมผัส โดยแสดงจินตภาพเกี่ยวกับสีได้เด่นชัดเป็นพิเศษ ส่วนภาพพจน์ในนวนิยาย
 อันได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคคลวัต อติพจน์ อธิพจน์ นามนัย สมพจน์ ปฏิภาคพจน์ ปฏิบุจฉา
 ประชดและเหินแนม สัทพจน์ ปฎิรูปพจน์ อาวัตพากย์ ปฏิวาตะและอุทาหรณ์ วัฒน์ วรรณยางกูร
 สามารถใช้ได้ดีในทุกลักษณะ จุดเด่นเฉพาะตัวคือ มีการใช้อธิพจน์ได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งลักษณะการ
 ใช้ภาษาทั้งหมดนี้ทำให้เกิดภาพที่สอดคล้องกับสาระสำคัญของเรื่อง

อรทิพย์ อังสุธรรมรังสี (2550) ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับลีลาการใช้ภาษาในนวนิยาย
 ของนาง ชมัยกร แสงกระจ่าง พบว่า มีการสรรคำมาใช้หลายลักษณะ ได้แก่ การใช้คำซ้ำ การซ้ำคำ
 การใช้คำซ้อน ทั้งซ้อนเพื่อเสียงและซ้อนเพื่อความหมาย การใช้คำต่างประเทศ การใช้คำเสริม
 การใช้คำสร้อย การใช้คำร้องหรือคำอุทาน การใช้คำเลียนเสียงพูด ด้านการใช้ประโยค พบการใช้
 ประโยคที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ประโยคบอกเล่า ประโยคปฏิเสธ ประโยคคำถาม
 และประโยคคำสั่ง ขอร้องหรือชักชวน ด้านการใช้สำนวนพบการใช้สำนวนเดิม และการใช้สำนวน
 ไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ ด้านการใช้โวหารภาพพจน์พบดังนี้ อุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์
 อติพจน์ บุคลาธิษฐานหรือบุคคลวัต สัทพจน์ นามนัย ปฏิวาตะ และปฎิรูปพจน์หรือการกล่าวอ้างถึง

โดยสรุปแล้ว การศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรมจะพิจารณาด้านการใช้คำ
 การใช้ประโยค การใช้สำนวน และการใช้โวหารภาพพจน์ ซึ่งเป็นศิลปะและความงดงามทางภาษา
 เพื่อโน้มน้าวจิตใจของผู้อ่านให้เห็นภาพ อารมณ์และความรู้สึกคล้ายตาม ตามเจตนารมณ์ของ
 ผู้เขียนและยังแสดงเอกลักษณ์ทางภาษาของผู้เขียนได้เป็นอย่างดี